

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА РОЗБІЖНОСТІ ІНТЕРЕСІВ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ПРОСТОРИ

Хільчевська І.Г., доц.

Київський національний університет ім. Т. Шевченка (м. Київ, Україна)

Аналіз світового економічного розвитку кінця ХХ – початку ХХІ ст. переконливо доводить, що за умов глобальної трансформації національних політичних, економічних і соціальних систем стрімко зростає роль насамперед економічних факторів. В результаті, однією з головних закономірностей сучасного етапу, під впливом якої формується нова глобальна економіка є економізація її розвитку та інтеграція.

Сучасні міжнародні економічні відносини суттєво впливають на масштаби, темпи і пропорції як національного, так і глобального виробництва, формують кількісну та якісну картину глобальної економіки ХХІ ст. Маючи власну природу і мотиваційну основу – міжнародний розподіл праці, сучасні міжнародні економічні відносини отримали небачену раніше додаткову мотивацію – необхідність вирішення глобальних проблем сучасності, найголовнішими з яких є проблеми спільного виживання і спільного розвитку, які є базовими положеннями концепції сталого розвитку.

Сталий розвиток — загальна концепція стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їхню потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Термін «сталий розвиток» є офіційним українським відповідником англійського терміну «sustainable development», дослівний переклад якого з урахуванням контексту може бути як «життєздатний розвиток» а за сенсом — «самопідтримуваний розвиток», інколи цей термін тлумачать як «всебічно збалансований розвиток». Офіційно термін «сталий розвиток» був задекларований на Конференції в Ріо-де-Жанейро у 1992 році в рамках прийняття «Порядку денного на ХХІ століття» і визначався як «розвиток, що задовольняє потреби теперішнього часу, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби»[2].

Ідеї сталого розвитку ще не є загальноприйнятими і такими, що стали в один ряд з найголовнішими засадами формування політики урядів всіх країн світу. Прийняті світовим співтовариством декларації і програми дій нерідко не виконуються або виконуються лише частково.

Провідні постіндустріальні країни світу так і не спромоглися довести свій внесок на допомогу країнам, що розвиваються, до 0,7% ВВП. Частка 30 найменш розвинених країн у світовій торгівлі у 1980 р. складала 0,8%, у 2000 р. – 0,4% і досі продовжує скорочуватися. Це не сприяє подоланню бідності – реалізації головної Цілі тисячоліття, проголошеної ООН, і таким чином робить зовсім примарною перспективу сталого розвитку, оскільки без

донорської допомоги розвинених країн у формуванні повноцінної національної економіки країн, що розвиваються, сталий світовий розвиток неможливий.

Тут чітко проявляється неготовність заможних поділитися з бідними, про бажання тих, у кого є новітні знання, найсучасніші технології, гроші, сила, політичний вплив, спочатку вирішити свої проблеми, а вже потім – спільні. Як результат – соціальна нерівність, протиріччя, напруга у відносинах між людьми, країнами, регіонами не зменшуються, протиріччя і ворожнеча з питань володіння землями, водою, природними ресурсами, технологіями, дешевою робочою силою не згасають, а загострюються.

Це підтвердилось і на черговому саміті ООН зі сталого розвитку "Ріо+20", який відбувся у червні 2012 р. в Бразилії. На ньому країни домовилися протягом наступних трьох років виробити цілі сталого розвитку. Вони також співпрацюватимуть над посиленням захисту живих організмів у відкритому морі. Однак спроби ліквідувати субсидії на викопне паливо – про що в багатьох авторитетних доповідях йшлося як про можливість розвинути економіку та скоротити викиди CO₂ – закінчилися нічим. Також провалилися або були істотно занижені плани закріпити права бідного населення на чисту воду, належне харчування та сучасні енергоджерела. Крім того, багато урядів були розчаровані тим, що текст, який закріплював репродуктивні права жінок, було вилучено з декларації – всупереч вимогам Ватикану, Росії та представників країн Центрального Сходу і Латинської Америки. Доброчинні організації, які займаються питаннями розвитку людства і захисту довкілля, кажуть, що угода, досягнута на "Ріо+20", надто слабка, аби впоратися з соціальною і екологічною кризами. Про Гарлем Брунтланд, яка 25 років тому стала автором впливової доповіді ООН зі сталого розвитку, каже, що одна з причин, чому бракує прогресу – це влада корпорацій [1].

ООН позиціонувала саміт, як "нагоду, що трапляється раз на покоління", аби спрямувати глобальну економіку в стале русло. Країни, що розвиваються, заявляли, що для того, аби впоратися з витратами, необхідними для переходу на зелений шлях розвитку, їм потрібна фінансова підтримка. Та зважаючи на президентські вибори в США у 2012 р. та фінансове трясовиння в євросоні, будь-які спроби озвучити конкретні суми були заблоковані. Через це країни, що розвиваються, не допустили, щоб декларація визначила зелену економіку як затверджений шлях сталого розвитку.

Наступна ключова дата для розробки моделі сталого розвитку – 2015 рік. До того часу країни мають заявити про цілі сталого розвитку. Тоді ж відбудеться саміт ООН зі зміни клімату, який дехто з трепетом називає "новим Копенгагеном". Теоретично на ньому можуть ухвалити всесвітній договір про те, як за допомогою законодавчих змін боротися з глобальним

потеплінням.

1. Блек Р. Саміт Ріо+20: невиправдані очікування на сталий розвиток: Електронний ресурс [Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2012/06/120623_rio20_results_ko.shtml];

2. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття»: Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): Пер. з англ. — 2-ге вид. — К.: Інтелсфера, 2000. — 360 с.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 276-278.